

HELYI TANTERV

- Szakmai szövegértés -

12. évfolyam

Bevezetés

A tantárgy tanításának célja

Az érvényben lévő kerettantervvel összhangban, magyar nyelvi fejlesztés és ismeretanyag tartalmazza a szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti, szépirodalmi szövegek földolgozását, értelmezését, értékelését jelentéstani és stilisztikai szempontok érvényesítésével (pl. szinonimitás, többértelműség, konkrét és átvitt jelentés; szóképek, alakzatok, hangszimbolika, jóhangzás). A szövegek feldolgozásának célja az analízis, jelentésfeltáró és a szöveget egybelátó (holisztikus) szövegelemzési eljárások alkalmazása, a fent mondottakkal egybehangzóan szakmai-tudományos, ismeretterjesztő, publicisztikai, közéleti szövegek jelentésének értelmezésében.

A szövegekkel való bánni tudás teszi ugyanis lehetővé, hogy az egyén önállóan és másokkal együttműködve *képes legyen* a verbális, hangzó és képi kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a különböző információhordozók üzeneteinek megértésére és feldolgozására, ezek az alapvetések a műszaki-szakmai tantárgyakra is igazak, hiszen itt sokféle műszaki rajzos ábrából kell fontos információkat értelmezni.

Az szövegértés ismert módszereinek alkalmazásával a stilisztikai és szövegtani ismeretek alkalmazásával hozzájárulhatunk a műszaki szövegértés fejlesztéséhez.

E tevékenységekhez járul a szöveg vizuális összetevőinek értelmezése különféle digitális, informatikai alapú műfajokban. A szövegértés fejlesztése eljut oda, hogy a tanuló kritikai és kreatív olvasással képes szakmai-tudományos, publicisztikai – írott, audiovizuális, digitális környezetben megjelenő – szövegek, metaforikus, metonimikus jelentésének feltárására, értelmezésére, manipulációs szándékok, technikák felfedezésére, szépirodalmi, szakmai, publicisztikai szóbeli és írásos szövegek értékelésében a szerkezeti és stiláris egység, a vizuális megformáltság, a kifejtettség és információs gazdagság fölismerésére, értékelésére. Képes a konnotatív jelentések felfedezésével a szakmai tantárgyak és a szépirodalmi művek üzenetének teljesebb megértésére.

A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, megvitatása, kritikai következtetés levonása szintén elvárható követelmény.

Fontosnak tartjuk a szakmai szövegekben lévő összefüggések, az értelemhálózat felismerését.

A műszaki szövegértés fejlesztésével a diákok problémamegoldó, logikai képességét is fejleszthetőnek tartjuk. A szövegfeldolgozás technikája különböző olvasási típusokkal és stratégiákkal történik.

A műszaki szövegek mellett a sikeres érettségire való felkészüléshez más szövegértési gyakorló feladatokat is felhasználunk.

A tanulás képességeinek fejlesztése

A tanuló emlékezeti típusának és gondolkodási képességének ismeretében lehet továbbfejleszteni az elsajátítás legtartósabb és leggazdaságosabb módját, a szöveges és vizuális információk (ábra, kép stb.) egyidejű felfogása mellett.

A szöveg memorizálása, az ismétlés szerepének felfedezése.

Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek megismerése, gyakorlása (segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok használata, ismeretlen szavak, kifejezések jelentésének megkeresése önállóan egynyelvű szótárakban, a tanult anyag bővítése különböző információhordozókból.

A lényeg kiemelése, a probléma újszerű vagy sokoldalú megközelítése, korrekt forráshivatkozás, a vázlatba beletekintő szabad előadás.

Feleletterv készítése, jegyzetelés.

Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival (globális áttekintés, kulcsszó, tételmondat felismerése; adatok, tények kikeresése, nevekhez, helyszínekhez részletek társítása, ok-okozat feltárása stb.).

A szövegben kifejtett információk visszakeresése, a ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetése.

Műszaki szövegértésben megjelenő műszaki tantárgyak

Közlekedési ismeretek

Elektrotechnikai alapismeretek - villamos alapfogalmak

Gépelemek-géptan

Mechanika

Műszaki rajz

Technológiai ismeretek

A tantárgy óraszám: heti 1 óra, évi 32.

Kimeneti követelmények

Motiváltság az ismeretszerzésre. A tanulás általános és az egyes tantárgyak befogadásához nélkülözhetetlen speciális technikáinak alkalmazása. Tájékozottság a könyvtári eligazodásban: információgyűjtés és -elrendezés. Jártasság a korosztály számára készült lexikonok, kézikönyvek használatában.

Jártasság az információgyűjtésben, adatok, tények gyűjtésében, elrendezésében, felhasználásában, a vázlatírás és a jegyzetelés technikájának alkalmazásában.

Az olvasottak értelmezése a tanult szövegelemzési technikák és elméleti ismeretek alkalmazásával. Összefoglaló készítése.

Cél továbbá, hogy a továbbtanulók számára teremtünk meg a lehetőséget az érettségire és a felsőfokú oktatási intézménybe kerüléshez szükséges eredményes felkészülésre.

Összefoglalás

Tantárgyunk sajátosságaiból adódóan mindenekelőtt annak kell következnie, hogy a céltalan lődörgésből, a könyvek unott lapozgatásából, az iskolai olvasmányok teljes elutasításából, a válogatás nélküli "tévérágcsálásból", a számítógépes játékokból szerzett kizárólagos információkból, a graffiti örületből meg- és elszabadulva eljuttassuk tanulóinkat az értelmező, élményt nyújtó tanuláshoz, olvasáshoz, kutatáshoz, kísérletezéshez, problémamegoldó gondolkodáshoz, időben és térben pontos tájékozódáshoz, az ellentétek és párhuzamok felismeréséhez, az ok-okozatok feltáráshoz, a világ, a természet, a társadalom és benne önmaga, az ember megismeréséhez, elfogadáshoz, a szükséges alkalmazkodáshoz és kompromisszumkészítéshez, kreativitásra törekvéshoz, pontos munkát végző, értékes emberré, a szűkebb és tágabb környezet megbecsült tagjává váláshoz.

Témakörök	Tartalmak
A tanulás képességeinek fejlesztése	<p>A tanuló emlékezeti típusának és gondolkodási képességének ismeretében lehet továbbfejleszteni az elsajátítás legtartósabb és leggazdaságosabb módját, a szöveges és vizuális információk (ábra, kép stb.) egyidejű felfogása mellett.</p> <p>A szöveg memorizálása, az ismétlés szerepének felfedezése.</p> <p>Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek megismerése, gyakorlása (segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok használata, ismeretlen szavak, kifejezések jelentésének megkeresése önállóan egynyelvű szótárakban, a tanult anyag bővítése különböző információhordozókból.</p> <p>A lényeg kiemelése, a probléma újszerű vagy sokoldalú megközelítése, korrekt forráshivatkozás, a vázlatba beletekintő szabad előadás.</p> <p>Feleletterv készítése, jegyzetelés.</p>
Helyesírás	<p>Az írástechnika továbbfejlesztése: az elvárásoknak megfelelő rendezett írásmód gyakorlása.</p> <p>A helyesírási szabályzat tudatos használata.</p> <p>Helyesírásunk alapelvei.</p> <p>A tanult nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása saját írásmunkákban.</p>
Leíró nyelvtan (Szófajtani, mondattani alapismeretek ismétlése az idegen nyelv tanulásának elősegítésére.)	<p>A magyar szófajok rendszere (ige, névszók, igenevek, határozószók, viszonyzószók, mondatszók).</p> <p>A tanult szófajok felismerése, megnevezése, jellemzőinek felsorolása példákkal együtt; a hozzájuk tartozó helyesírási és nyelvhelyességi tudnivalók ismerete, alkalmazása.</p> <p>A mondatok osztályozása tartalom, szerkezet, minőség szerint (mondatrészek, egyszerű és összetett mondatok, modalitás).</p>
Szövegértés, szövegalkotás	<p>Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival (globális áttekintés, kulcsszó, tételmondat felismerése; adatok, tények kikeresése, nevekhez, helyszínekhez részletek társítása, ok-okozat feltárása stb.).</p> <p>A szó szerinti jelentésen túli jelentések létezésének megtapasztalása, megértésük gyakorlása. A szövegben kifejtett információk visszakeresése, a ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetése.</p> <p>A magyar kultúrában hagyományos szövegtípusok elsajátítása.</p> <p>Az elbeszélés, a leírás, az elemző-meggyőző szövegfajta megismerése.</p> <p>Szövegek alkotása különböző műfajokban (rövid leírás, kisebb elbeszélés, néhány soros jellemzés).</p> <p>Az önkifejezés, a kreativitás fokozása különböző műfajokban (szövegek átírása, olvasott művekhez eltérő befejezés illesztése, a történet folytatása, egy-egy szereplő további sorsának elképzelése, szöveg szűkítése (sms), bővítése).</p> <p>Személyes és olvasmányélmények megfogalmazása önállóan.</p> <p>Saját munkák értékelése, javítása.</p>

Az éves óraszám felosztása

Témakör sorszáma	Témakör	Óraszám
1.	Műszaki szövegtípusok	18 óra
2.	Szövegértési műveletek, gyakorló szövegek és az írásbeli érettségiben megjelenő szövegek gyakorlása	8 óra
3.	Szövegértési feladatlapok megoldása	5 óra
4.	Zárás, értékelés	1 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegtípusok	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	A tanult különböző típusú és műfajú szövegek felismerése és megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló emlékezeti típusának és gondolkodási képességének ismeretében lehet továbbfejleszteni az elsajátítás legtartósabb és leggazdaságosabb módját, a szöveges és vizuális információk (ábra, kép stb.) egyidejű felfogása mellett. Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival (globális áttekintés, kulcsszó, tételmondat felismerése; adatok, tények kikeresése, nevekhez, helyszínekhez részletek társítása, ok-okozat feltárása stb.). A szövegben kifejtett információk visszakeresése, esetleg a ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetése. Magyarázó típusú szövegek: tudományos, ismeretterjesztő szövegek. A szöveg képe, tipográfiai jelek, képek, rajzok a szövegben.	<i>Minden tantárgy:</i> a tankönyvekben található szövegek értelmezése. <i>Vizuális kultúra:</i> szöveg és kép összefüggései.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegtípus, kommunikációs célok, információk keresése, visszakeresése	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegértési műveletek Közlekedési ismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	<p>A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása. A szöveg információinak és gondolatainak az életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.</p> <p>A szövegszervező erők megismertetése és alkalmazása a gyakorlatban. A szöveg általános szerkezetének, a szövegértelem összetevőinek megfigyelési és értelmezési képességének fejlesztése a legjellemzőbb szövegtípusokon. A valamilyen szempontból egymással összefüggő szövegek közötti értelemhálózat felismertetése. A szövegelemző képességek fejlesztése: a szövegfeldolgozás módjainak gyakorlása a feladatnak megfelelő leghatékonyabb olvasástípus alkalmazásával.</p>	
Kapcsolódási pontok	<p><i>Matematika</i>; fizika, anyagismeret, kémia, <i>természetismeret</i>: szövegértés, a feladatok szövegének értelmezése.</p> <p><i>Vizuális kultúra</i>: szöveg és kép összefüggései.</p>	
Megjegyzés: A fenti kapcsolódási pontok minden szövegértési feladathoz hozzátartoznak.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegértési műveletek Elektrotechnikai alapismeretek -villamos alapfogalmak	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	<p>A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása. A szöveg információinak és gondolatainak az életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szövegfeldolgozás általános sémájának tudatosítása változó szövegeken.</p> <p>Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmezése.</p> <p>Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegértési műveletek Gépelemek-géptan	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása. A szöveg információinak és gondolatainak az életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegfeldolgozás általános sémájának tudatosítása változó szövegeken. Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmezése. Szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet. Szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz. Szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím). Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegértési műveletek Műszaki rajz	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása. A szöveg információinak és gondolatainak az életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegfeldolgozás általános sémájának tudatosítása változó szövegeken. Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmezése. Szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet. Szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz. Szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím). Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegértési műveletek Technológiai ismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása. A szöveg információinak és gondolatainak az életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegfeldolgozás általános sémájának tudatosítása változó szövegeken. Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmeztetése. Szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet. Szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz. Szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím). Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegértési műveletek Mechanika	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása. A szöveg információinak és gondolatainak az életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegfeldolgozás általános sémájának tudatosítása változó szövegeken. Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmeztetése. Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegértési műveletek, gyakorló szövegek és az írásbeli érettségien megjelenő szövegek gyakorlása	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	<p>A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása. A szöveg információinak és gondolatainak az életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése</p> <p>Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat, AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szöveg fogalma, jellemzőinek megfigyelése, megnevezése, rendszerezése.</p> <p>A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra. A szóbeli és írott szövegek szerepe, eltérő jegyei. A szövegfonetikai eszközök és az írásjegyek szövegértelmező szerepe.</p> <p>A szöveg szerkezete: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek. A szövegértelem összetevői: pragmatikai, jelentésbeli és nyelvtani szintje.</p> <p>Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati szinterek szerint. A legjellegzetesebb szövegtípusok: a beszélt nyelvi társalgási és az írott monologikus szövegek.</p> <p>Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői.</p> <p>Az írott és internetes szövegek összehasonlítása, az eltérő és azonos jegyek megfigyelése, megnevezése.</p> <p>Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdései.</p> <p>A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, megvitatása, kritikai következtetés levonása.</p> <p>Szövegek összefüggése, értelemhálózata; intertextualitás.</p> <p>A szövegértés, szövegfeldolgozás technikája, olvasási típusok. Stíluselemek, szóképek, alakzatok felismerése.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegértési feladatlapok megoldása	5 óra
Szövegértés, szövegalkotás		
A szöveg információinak és gondolatainak elvárható értelmezése és értékelése a feladatlapokon. Adatok, definíciók értelmezése, visszakeresése.		

Zárás, értékelés 1 óra